

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาการใช้สารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์ของ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สามารถสรุป การวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้แหล่งสารสนเทศ การใช้ เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศและการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ศึกษาการเปรียบเทียบการใช้ แหล่งสารสนเทศ การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศและการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ที่มีความ แตกต่างกันตามข้อมูลส่วนบุคคลและตามวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ ตลอดจนศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะของนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ใช้สารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 333 คน ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 2 ประจำปี การศึกษา 2547 กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของทาร์ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 คน

เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบ ปลายปิดและปลายเปิด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการใช้ แหล่งสารสนเทศ การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งสารสนเทศ เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศและการ

ใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ทำการพัฒนาเครื่องมือ และทดสอบค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha coefficient)

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำนวน ร้อยละ และทำการทดสอบสมมุติฐานด้วยสถิติอ้างอิงนอนพาราเมตริก Mann-Whitney U Test และ Friedman Test ทำการทดสอบรายคู่ด้วย Wilcoxon Test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 13 ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ผลการศึกษาการใช้แหล่งสารสนเทศ การใช้เครื่องมือช่วยค้น

สารสนเทศ และการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ สรุปผลตามวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ ได้ดังนี้

1) ข้อมูลการใช้แหล่งสารสนเทศ ตามวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศทั้ง 4 ข้อ โดยเรียงลำดับวัตถุประสงค์ที่ใช้สูงที่สุดดังนี้

เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ พบว่า นักศึกษามีการใช้แหล่งสารสนเทศบน อินเทอร์เน็ตสูงที่สุดในระดับมาก โดยใช้เว็บไซต์ภายในมหาวิทยาลัยมหิดล ได้แก่ เว็บไซต์ห้องสมุด คณะ/สถาบันอื่นภายใน ม.มหิดล เว็บไซต์สำนักหอสมุด และเว็บไซต์ของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

เพื่อการทำรายงาน พบว่า นักศึกษามีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภท สถาบันสูงที่สุดในระดับมาก โดยใช้สถาบันการวิจัยอื่นนอกมหาวิทยาลัยมหิดล และรองลงมาใช้ห้องสมุดของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในระดับมากเช่นกัน

เพื่อการทำโครงการวิจัย พบว่า นักศึกษามีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบันสูงที่สุดในระดับมาก โดยใช้สถาบันวิจัยอื่นนอกมหาวิทยาลัยมหิดล และรองลงมาใช้ศูนย์สารสนเทศหรือห้องสมุดอื่น นอกมหาวิทยาลัยมหิดล ในระดับมากเช่นกัน

เพื่อการสอบประจำรายวิชา พบว่า นักศึกษามีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบันสูงที่สุดในระดับมาก โดยใช้ศูนย์สารสนเทศหรือห้องสมุดอื่น นอก มหาวิทยาลัยมหิดล และรองลงมาใช้สถาบันวิจัยอื่นนอกมหาวิทยาลัยมหิดล

2) ข้อมูลการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ ตามวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศทั้ง 4 ข้อ โดยเรียงลำดับวัตถุประสงค์ที่ใช้และประเภทของเครื่องมือช่วยค้นสูงที่สุดดังนี้

เพื่อการทำรายงาน พบว่า นักศึกษาใช้เครื่องมือช่วยค้นจากโปรแกรมค้นหา (Search Engine) สูงที่สุดในระดับมากโดยใช้เว็บไซต์ของ Google และรองลงมาค้นจากเว็บไซต์ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล ประเภททรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ E-Journal : List ในระดับมากเช่นกัน

เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ พบว่า นักศึกษาใช้เครื่องมือช่วยค้นจากโปรแกรมค้นหาโดยใช้เว็บไซต์ของ Google สูงที่สุดในระดับมาก และรองลงมาค้นจากเว็บไซต์สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล ประเภทรายละเอียดชื่อวารสารสิ่งพิมพ์ ได้แก่ Journal List-Printed ในระดับมากเช่นกัน

เพื่อการทำโครงการวิจัย พบว่า นักศึกษาใช้เครื่องมือช่วยค้นจากโปรแกรมค้นหาโดยใช้เว็บไซต์ของ Google สูงที่สุดในระดับมาก และรองลงมาใช้เว็บไซต์ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล ประเภทการลิงค์ไปแหล่งสารสนเทศอื่นนอกมหาวิทยาลัยมหิดล ได้แก่ Thai Libraries ในระดับปานกลาง

เพื่อการสอบประจำรายวิชา พบว่า นักศึกษาใช้เครื่องมือช่วยค้นจากโปรแกรมค้นหาโดยใช้เว็บไซต์ของ Google สูงที่สุดในระดับมาก และรองลงมาค้นจากเว็บไซต์ห้องสมุด อื่น ๆ นอก มหาวิทยาลัยมหิดล ในระดับปานกลาง

3) ข้อมูลการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศทั้ง 4 ข้อ โดยเรียงลำดับวัตถุประสงค์ที่ใช้สูงสุดดังนี้

เพื่อการทำรายงาน พบว่า นักศึกษาใช้สื่อสิ่งพิมพ์สูงสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ หนังสือ รองลงมาใช้วิทยานิพนธ์ และวารสารวิชาการในระดับมาก

เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ พบว่า นักศึกษาใช้สื่อสิ่งพิมพ์สูงสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ หนังสือ และรองลงมาใช้วิทยานิพนธ์ และวารสารวิชาการในระดับมากเช่นกัน

เพื่อการสอบประจำรายวิชา พบว่า นักศึกษาใช้สื่อสิ่งพิมพ์สูงสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ หนังสือ และรองลงมาใช้วารสารวิชาการในระดับมากเช่นกัน

เพื่อการทำโครงการวิจัย พบว่า นักศึกษาใช้สื่อสิ่งพิมพ์สูงสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ หนังสือ และรองลงมาใช้วารสารวิชาการในระดับมากที่สุดเช่นกัน

1.3.2 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบการใช้แหล่งสารสนเทศ เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ และสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ
จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

1) การเปรียบเทียบการใช้แหล่งสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาที่มีชั้นปีการศึกษาปีที่ 1-2 กับนักศึกษาที่มีชั้นปีการศึกษาปีที่ 3-5 มีการใช้แหล่งสารสนเทศโดยรวมในการทำโครงการวิจัยแตกต่างกัน และนักศึกษาที่มีสาขาวิชาเอกระดับปริญญาตรีสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์กับสายวิทยาศาสตร์มีการใช้แหล่งสารสนเทศโดยรวมในการทำรายงานและในการทำโครงการวิจัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่อายุและผลการสอบภาษาอังกฤษมีการใช้แหล่งสารสนเทศโดยรวมตามวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) การเปรียบเทียบการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 22-29 ปี กับนักศึกษาที่มีอายุ 30-45 ปี และนักศึกษาที่มีชั้นปีการศึกษาปีที่ 1-2 กับนักศึกษาที่มีชั้นปีการศึกษาปีที่ 3-5 มีการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศโดยรวม เพื่อการทำวิทยานิพนธ์แตกต่างกัน นักศึกษาที่มีสาขาวิชาเอกระดับปริญญาตรีสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์กับสายวิทยาศาสตร์มีการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศโดยรวม เพื่อการสอบประจำรายวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศโดยรวม เพื่อการทำรายงาน การสอบประจำรายวิชา และการทำโครงการวิจัยไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับผลการสอบภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ต่างกันมีการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศตามวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศทั้ง 4 ข้อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) การเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ พบว่า นักศึกษาที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย อายุ ชั้นปีการศึกษา สาขาวิชาเอกระดับปริญญาตรี ผลการสอบเข้าภาษาอังกฤษต่างกันมีการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการเปรียบเทียบการใช้แหล่งสารสนเทศ การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ชั้นปีการศึกษา สาขาวิชาเอกระดับปริญญาตรี และผลการสอบเข้าภาษาอังกฤษ ดังนี้

อายุ พบว่า การเปรียบเทียบอายุของนักศึกษาระหว่างอายุ 22-29 ปี กับอายุระหว่าง 30-45 มีการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05

ชั้นปีการศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบชั้นปีการศึกษาระหว่างปีที่ 1-2 กับปีที่ 3-5 มีการใช้แหล่งสารสนเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำรายงาน การทำโครงการวิจัย และใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ เพื่อการทำวิทยานิพนธ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05

สาขาวิชาเอกระดับปริญญาตรี พบว่า การเปรียบเทียบสาขาวิชาเอกระดับปริญญาตรีด้านสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กับด้านวิทยาศาสตร์ มีการใช้แหล่งสารสนเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการทำรายงาน การทำโครงการวิจัย และใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศเพื่อการทำรายงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05

ผลการสอบเข้าภาษาอังกฤษ พบว่า นักศึกษาใช้แหล่งสารสนเทศ เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ และสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับมากกว่า 0.05

1.3.3 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบการใช้แหล่งสารสนเทศ การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ จำแนกตามวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ ทั้ง 4 ข้อ

1) การใช้แหล่งสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาที่มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศต่างกัน มีการใช้แหล่งสารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 เมื่อพิจารณาการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีของวิลคอกชันพบว่า นักศึกษาที่มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศต่างกัน มีการใช้แหล่งสารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 มีเพียงคู่เดียวที่มีวัตถุประสงค์ต่างกัน มีการใช้แหล่งสารสนเทศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ การทำรายงานกับการทำโครงการวิจัย

2) การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาที่มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศต่างกัน มีการใช้เครื่องมือช่วยสารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 เมื่อพิจารณาการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีของวิลคอกชันพบว่า นักศึกษาที่มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศต่างกัน มีการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 มีเพียงคู่เดียวที่มีวัตถุประสงค์ต่างกัน มีการใช้เครื่องมือช่วย

ค้นสารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ การทำรายงานกับการทำโครงการวิจัย

3) การใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ พบว่า นักศึกษาที่มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศต่างกันมีการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 เมื่อพิจารณารายคู่ตามวิธีของวิลคอกซัน พบว่า นักศึกษา ที่มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศต่างกันมีการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.00 มีเพียงคู่เดียวที่มีวัตถุประสงค์ต่างกันมีการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ การทำรายงานกับการทำวิทยานิพนธ์

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้าและการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1) ด้านการใช้แหล่งสารสนเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่ เสนอแนะให้เพิ่มแหล่งสารสนเทศด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ภายในมหาวิทยาลัยมหิดลให้มากขึ้น และมีการประชาสัมพันธ์แหล่งสารสนเทศเหล่านั้นให้นักศึกษาได้รับทราบทั่วถึงกัน

2) ด้านการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับให้มีการปรับปรุงเครื่องมือช่วยค้น ที่เป็นเว็บไซต์ให้สามารถใช้งานได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว ลดขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลต้นฉบับ

3) ด้านการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดหาสารสนเทศทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้บริการให้มากขึ้น และมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสารสนเทศแต่ละประเภทให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพคอมพิวเตอร์ และเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการบริการมากขึ้น

2. การอภิปรายผล

วัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศอันสะท้อนกิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติในช่วงการเรียนระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งได้แก่ การทำรายงาน การสอบประจำรายวิชา การทำ

โครงการวิจัย และการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้การใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศ เครื่องมือสารสนเทศ และสารสนเทศประเภทต่าง ๆ แตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการใช้สารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ครอบคลุมการใช้แหล่งสารสนเทศ เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ และสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ ได้สะท้อนกิจกรรมการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ต้องปฏิบัติทั้ง 4 กิจกรรม ทำให้การใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศ เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ และสารสนเทศประเภทต่าง ๆ แตกต่างกัน โดยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายได้ 2 ประเด็นหลัก คือ บทบาทของอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์ และบทบาทของการใช้สารสนเทศกับการทำวิทยานิพนธ์

2.1 บทบาทของอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในวงการการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ที่มุ่งเน้นการศึกษา ค้นคว้า ในเชิงลึกในแต่ละสาขาวิชา ซึ่งผู้ศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศอันเป็นความรู้ที่จะสามารถตอบสนองการศึกษาได้หลากหลาย และกว้างขวางยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของไทยที่ผ่านมา เช่น การศึกษาของ สุภาพร เอียบสกุล (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษามีวัตถุประสงค์ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อประกอบการเรียน ใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อแลกเปลี่ยนสารสนเทศจากกลุ่มในการเรียนในระดับมาก และใช้เว็บไซต์ประเภทบริการค้นหาข้อมูลและเว็บทำ (Library resource) ในระดับมาก เช่นเดียวกับการศึกษาของ ลัดดา โกรติ (2544) ทำการศึกษาเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศของคณาจารย์ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีวัตถุประสงค์การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่องานวิชาการมากที่สุด และใช้ Yahoo, Google เป็นเครื่องมือช่วยค้นในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า อินเทอร์เน็ตมีบทบาทสำคัญในการศึกษา ค้นคว้าของนักศึกษาในฐานะแหล่งสารสนเทศ ในฐานะเครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ และในฐานะการใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1.1 การใช้แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ใช้แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ค้นคว้า ในการทำรายงาน ทำการสอบประจำรายวิชา และการทำโครงการวิจัย ในระดับปานกลาง ส่วนการใช้แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ นักศึกษาใช้ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนิตา สุขขารมย์ (2547) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้ฐานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตเพื่อกำหนดหัวข้อและจัดทำเค้าโครงวิทยานิพนธ์ในระดับปานกลาง ซึ่งมีผลสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ 3 วัตถุประสงค์ ได้แก่ การทำรายงาน การสอบประจำรายวิชา และการทำโครงการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้ง 3 วัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศถือเป็นกิจกรรมการศึกษาที่สำคัญในช่วงการเรียนรู้ก่อนทำวิทยานิพนธ์ทั้ง 3 กิจกรรม แต่ความรายละเอียดของกิจกรรมจะน้อยกว่าขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ และเหตุผลอีกประการหนึ่งมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นมหาวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์ แหล่งสารสนเทศทางด้านสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีน้อย จึงทำให้นักศึกษาไม่สามารถเลือกแหล่งสารสนเทศทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ได้หลากหลายเหมือนกับสายวิทยาศาสตร์

ในภาพโดยรวมการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของไทยและต่างประเทศ มีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศ ระดับบัณฑิตศึกษา เช่น การศึกษาของ พจนารถ ทองคำเจริญ (2539) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเพื่อประกอบการเรียนในระดับมาก และการศึกษาของ ลัดดา โกรติ (2544) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีการใช้เว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และงานด้านวิชาการในระดับมากเช่นกัน ส่วนงานวิจัยของต่างประเทศ เช่น การศึกษาของบอนซิริ (Bonzi 2002) และบาร์เรต (Barrett 2005) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตที่มีความหลากหลาย และใช้ห้องสมุดดิจิทัลสูงที่สุด และการศึกษาของ ลิว (Lui 2005) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความต้องการใช้ห้องสมุดดิจิทัลมากกว่าห้องสมุดแบบดั้งเดิม ซึ่งในภาพรวมการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษานี้ มีส่วนใกล้เคียงกับการศึกษา วิจัยครั้งนี้ในวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการศึกษาของต่างประเทศ แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตถือเป็นแหล่งสำคัญในการค้นหาสารสนเทศ ที่อำนวยความสะดวกสะดวกต่อการใช้สารสนเทศเป็นอย่างมาก รวมถึงความหลากหลายทางด้านสารสนเทศทำให้

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้เข้าถึงและสามารถใช้สารสนเทศได้ตามความต้องการ หากพิจารณาผลการวิจัยของไทยจะพบว่าการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา แหล่งสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในฐานะแหล่งสารสนเทศในระดับมาก ของภาพรวมทุกกิจกรรมการศึกษา เมื่อพิจารณาการใช้สารสนเทศแต่ละวัตถุประสงค์ จะเห็นได้ว่าบางกิจกรรมนักศึกษามีการใช้แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตในระดับปานกลางเท่านั้น

2.1.2 การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์

การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศของนักศึกษาในการศึกษา ค้นคว้าและการทำวิทยานิพนธ์ พบว่า นักศึกษามีการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศหลายประเภทในการค้นหาสารสนเทศตามวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศทั้ง 4 ข้อดังนี้

การใช้เครื่องมือช่วยค้นของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษาใช้เครื่องมือช่วยค้นประเภทฐานข้อมูลที่ห้องสมุดของสถาบันจัดให้ สูงที่สุดในระดับมากเพื่อการทำรายงาน ใช้ในระดับปานกลางเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ การทำโครงการวิจัย และเพื่อทำการสอบประจำรายวิชา สอดคล้องกับการศึกษาของจันทร์เพ็ญ สิงหนุต (2544) พบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศประเภทฐานข้อมูลเพื่อประกอบการเรียนในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับการศึกษาของพิชชชดา ศรีอนันต์ (2541) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศประเภทฐานข้อมูลของห้องสมุด (OPAC) ในการเข้าถึงสารสนเทศในระบบออนไลน์เพื่อการศึกษา ค้นคว้าและการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปานกลาง ขณะทำงานวิจัยของต่างประเทศ ดังเช่นการศึกษาของบาร์เรต (Barrett 2005) ได้ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชามนุษยศาสตร์ พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชามนุษยศาสตร์ มีการเข้าถึงวารสารออนไลน์ ด้วยการใช้เว็บโอแพกเป็นเครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศที่ห้องสมุดอุดมศึกษาแต่ละสถาบันจัดทำขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักศึกษาในการเข้าถึงสารสนเทศได้หลายช่องทาง จึงทำให้การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศมีความสะดวก และสามารถเลือกใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศแต่ละวัตถุประสงค์

การใช้เครื่องมือช่วยค้นจากห้องสมุดอื่น ๆ นอกมหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์ ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 4 วัตถุประสงค์ นักศึกษาใช้ในระดับปานกลาง ใช้สูงที่สุดเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ รองลงมาเพื่อการทำโครงการวิจัย การสอบประจำรายวิชาและเพื่อการทำรายงานตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แหล่งสารสนเทศบางแห่งมีการกำหนดสิทธิในการเข้าถึงสารสนเทศ จึงทำให้นักศึกษาต่างสถาบันไม่สะดวกในการใช้เครื่องมือช่วยค้นหาสารสนเทศได้อย่างเต็มที่ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของสุภาพร เอียบสกุล (2546) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร มีการใช้เว็บทำ Library resource บนอินเทอร์เน็ตในระดับมากเพื่อการศึกษา ค้นคว้า

การใช้เครื่องมือช่วยค้นหาสารสนเทศจากโปรแกรมค้นหา เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์ ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 4 วัตถุประสงค์ นักศึกษาใช้โปรแกรมค้นหาสารสนเทศจาก Google ในระดับมาก โดยใช้สูงที่สุดเพื่อการทำรายงาน รองลงมาเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ การทำโครงการวิจัย และ เพื่อทำการสอบประจำรายวิชา ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ บาร์เรต (Barrett 2005) พบว่า ส่วนใหญ่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ใช้เว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตประเภทโปรแกรมค้นหา (search engines) และใช้เว็บไซต์ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงเครือข่ายในการเข้าถึงสารสนเทศ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ดนัยศักดิ์ โกวิทวิบูล (2543) และลัดดา โกรติ (2544) พบว่า นักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงสารสนเทศในระดับมาก โดยใช้ Yahoo, Google สูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเว็บไซต์ทั้ง 2 นี้ เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการเครื่องมือช่วยค้นหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตที่ให้ความรวดเร็ว ไม่ซับซ้อน สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ตได้ทั้งภายในและต่างประเทศโดยมีเสียค่าบริการ

2.1.3 การใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัยโดยรวม พบว่า ทั้ง 4 วัตถุประสงค์ นักศึกษาใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ในระดับปานกลาง โดยใช้สูงที่สุดเพื่อการทำโครงการวิจัย รองลงมาเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ การทำรายงานและเพื่อทำการสอบประจำรายวิชา ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาพร เอียบสกุล (2544) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีสภาพการใช้

สารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต เพื่อการศึกษา ค้นคว้า ในระดับปานกลาง แตกต่างจากการศึกษาของต่างประเทศ พบว่า การศึกษาของ ลิว (Lui 2005) และ เนสเซอร์ (Nasser 2004) ส่วนใหญ่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความต้องการสารสนเทศจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าสารสนเทศจากห้องสมุดดั้งเดิม เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะฐานข้อมูลที่แหล่งสารสนเทศบอกรับเป็นสมาชิกจะจำกัดสิทธิในการเข้าใช้ทำให้นักศึกษาไม่สามารถค้นหาสารสนเทศได้ทุกฐานข้อมูล ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์ประเภทไม่เสียค่าบริการ นักศึกษาสามารถค้นหาสารสนเทศได้หลากหลายนั้น อาจจะได้สารสนเทศที่ตรงตามวัตถุประสงค์เพียงบางส่วนเท่านั้น จึงทำให้นักศึกษามีการใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ในระดับปานกลาง แต่ในขณะเดียวกันนักศึกษายังนิยมใช้อินเทอร์เน็ตมาโดยลำดับ และมีแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อต้องการค้นหาสารสนเทศมากขึ้น จะเห็นได้จากการศึกษาของ สุภาพร เอียบสกุล (2546) พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาระดับปริญญาโทคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร มีการใช้เนื้อหาของสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ค้นคว้า ในระดับมาก และคาดว่าในอนาคตจะใช้ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เป็นสถานที่ใช้อินเทอร์เน็ตในระดับมาก เช่นกัน

แม้ว่าโดยภาพรวมนักศึกษาใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ในระดับปานกลาง แต่หากพิจารณาประเภทของสารสนเทศ พบว่า ในระดับปานกลางนี้นักศึกษาใช้วิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์สูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของอำไพ ศิริธัญพงศ์ (2546) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความต้องการใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ จากฐานข้อมูลอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงและ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทยเพื่อการศึกษา ค้นคว้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสารสนเทศที่นักศึกษาค้นหาได้จากฐานข้อมูลส่วนใหญ่เป็นสารสนเทศทางด้านการวิจัยที่นักศึกษามีความต้องการใช้และนำมารวบรวมเป็นวรรณกรรมและอ้างอิงในงานวิจัยของตนเองได้ จึงทำให้นักศึกษามีการใช้ฐานข้อมูลดังกล่าวสูงที่สุด

สรุปบทบาทของอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อินเทอร์เน็ตให้คุณประโยชน์ต่อการศึกษาในฐานะเป็นแหล่งสารสนเทศ เครื่องมือช่วยค้นในการค้นหาสารสนเทศที่มีความหลากหลายไม่จำกัดเวลา และสถานที่ในการเข้าถึงสารสนเทศ รวมทั้ง

สารสนเทศที่ค้นหาได้ยังมีความทันสมัย สะดวก ต่อการใช้สารสนเทศของนักศึกษาได้ในทุกกิจกรรมการศึกษา

2.2 บทบาทของการใช้สารสนเทศกับการทำวิทยานิพนธ์

การทำวิทยานิพนธ์ถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดในทุกกิจกรรมการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาภาคบังคับนักศึกษาทุกคนต้องทำวิทยานิพนธ์ให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนด จึงจะสำเร็จการศึกษา การใช้สารสนเทศเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ นักศึกษาต้องรู้จักแสวงหาเก็บรวบรวม และวิเคราะห์สารสนเทศให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ จากผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้พบว่า การทำวิทยานิพนธ์เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในจำนวน 4 ข้อ ของการใช้สารสนเทศที่นักศึกษามีการใช้สารสนเทศมากกว่าวัตถุประสงค์ข้ออื่น ๆ ซึ่งนักศึกษามีการแสวงหาสารสนเทศ จากการใช้แหล่งสารสนเทศที่หลากหลาย และมีการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์

2.2.1 การใช้แหล่งสารสนเทศในการทำวิทยานิพนธ์ สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

การใช้แหล่งสารสนเทศที่เป็นสถาบัน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาใช้แหล่งสารสนเทศประเภทห้องสมุด ซึ่งได้แก่ ห้องสมุดทั้งภายในและนอกมหาวิทยาลัยและสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของธนิศา สุขขารมย์ (2547) พบว่า นักศึกษาใช้สำนักหอสมุดของมหาวิทยาลัยที่นักศึกษา ศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งสารสนเทศที่เป็นสถาบันในสถานศึกษาของนักศึกษาอยู่ นักศึกษามีความคุ้นเคย มีความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับการใช้บริการของแหล่งที่เป็นสถาบันเหล่านั้น โดยเฉพาะสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นสถาบันที่นักศึกษากำลังศึกษา นักศึกษาจะมีความคุ้นเคยสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศได้เป็นอย่างดี ส่วนแหล่งอื่น ๆ ที่เป็นสถาบันบริการสารสนเทศทางด้านสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ระเบียบข้อบังคับการใช้บริการส่วนใหญ่มีมาตรฐานการใช้บริการที่ใกล้เคียงกัน

การใช้แหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคล ผลการวิจัย พบว่านักศึกษามีแหล่งที่เป็นบุคคลได้แก่ ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ กิ่งทอง ศิริมงคล (2531) และธนิศา สุขขารมย์ (2547) พบว่า ในช่วงทำวิทยานิพนธ์นักศึกษาไปขอ

ความรู้ คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการควบคุมปริมาณนิพนธ์ในระดับมาก และการศึกษาของ ชูพระแมนยัน (Subrahmanyam 1983) พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาระดับปริญญาเอกที่กำลังทำวิทยานิพนธ์ใช้แหล่งสารสนเทศที่เป็นแหล่งบุคคล ได้แก่ อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนนักศึกษา ร่วมสถาบัน เพื่อขอคำแนะนำ ปรึกษาหารือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งบุคคลเหล่านี้ เป็นแหล่งที่ให้ความรู้ คำแนะนำที่ตรงประเด็น สามารถชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนกระบวนการทำวิทยานิพนธ์จนกว่าจะสำเร็จการศึกษา

การใช้แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาใช้เว็บไซต์ทุกประเภทในระดับมากโดยใช้ เว็บไซต์ห้องสมุดอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยมหิดล และใช้เว็บไซต์สถานศึกษาของไทยสูงที่สุด สอดคล้องกับ เนสเซอร์ (Nasser 2004) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ร้อยละ 61.1 มีความต้องใช้สารสนเทศจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้เนื่องจากการทำวิทยานิพนธ์ ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งสารสนเทศใหม่และมีความทันสมัย มีการติดตามความเคลื่อนไหวสารสนเทศในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ จะเห็นได้จากการพัฒนาการของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ขณะนี้แหล่งสารสนเทศหลายแห่งได้นำเทคโนโลยีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาพัฒนาองค์ประกอบเพื่อเพิ่มศักยภาพในด้านการจัดเก็บ การค้นหา ทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ให้ได้รับการเผยแพร่ รวมทั้งมีการบอกรับการเป็นสมาชิกฐานข้อมูลต่าง ๆ มากขึ้น และแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ยังมีความตกลงร่วมกันใช้สารสนเทศในลักษณะเครือข่าย เพื่อให้ได้ประโยชน์จากการใช้สารสนเทศให้เกิดประสิทธิผลคุ้มค่ามากที่สุด ขณะเดียวกันการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศจากสื่อสิ่งพิมพ์ให้เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้มีความสะดวก ทันสมัย มีปริมาณมากพอต่อการใช้สารสนเทศในแต่ละวัตถุประสงค์

2.2.2 การใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ สามารถนำมาอภิปรายได้ 2 ประเด็นดังนี้

1) การใช้สารสนเทศประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ ในระดับปานกลาง โดยใช้ วิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ สูงที่สุด รองลงมาใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับ มีส่วนใกล้เคียงกับการวิจัยของต่างประเทศ เช่น การศึกษาของ ลิว (Lui 2005) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 84.2 และการศึกษาของ บาร์เรต (2005) พบว่า นักศึกษาระดับ

บัณฑิตศึกษาใช้วารสอนออนไลน์มากที่สุด และผลการศึกษาของ เนสเซอร์ (Nasser 2004) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาครึ่งหนึ่งมีความต้องการใช้สารสนเทศจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักศึกษาในต่างประเทศมีความคุ้นเคยกับภาษาของสารสนเทศที่ทำการเผยแพร่บนฐานข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ แต่ขณะที่การศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่ฐานข้อมูลเป็นภาษาต่างประเทศ ทำให้ผู้ใช้ที่มีข้อจำกัดด้านภาษาต่างประเทศ มีความลำบากยากต่อการทำความเข้าใจในเนื้อหาของสารสนเทศที่ค้นหามาได้ ขณะเดียวกัน แหล่งสารสนเทศประเภทฐานข้อมูลจะมีราคาสูง และมีค่าบริการในการเข้าถึงสารสนเทศต้นฉบับ

2) การใช้สารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์

ผลการวิจัยโดยรวม พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของนางลักษณีย์ ทองศาสตร์ (2545) พิษขุดา ศรีอนันต์ (2541) และอรุณี ทรงพัฒนา (2537) พบว่า นักศึกษาใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อสิ่งพิมพ์เป็นทรัพยากรสารสนเทศที่สะดวกต่อการใช้ เข้าใจง่าย ส่วนใหญ่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทย ทำให้นักศึกษาสามารถใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าได้เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายข้อ พบว่า นักศึกษาใช้ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสารวิชาการ และรายงานการวิจัย ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ กิ่งทอง ศิริมงคล (2531) ธนิตา สุขขารมย์ (2547) พิษขุดา ศรีอนันต์ (2541) วาสนา อภิญาวงศ์ (2534) และ อรุณี ทรงพัฒนา (2537) พบว่า นักศึกษาใช้ หนังสือภาษาไทย วิทยานิพนธ์ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง สารระสังเขปและบทคัดย่อในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของไลอะ (Lya 1996) พบว่า ประเภทสิ่งพิมพ์ที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาการศึกษานำมาใช้ในการอ้างอิงในระดับมาก ได้แก่ ตำราวิชาการเพื่อการเขียนวิทยานิพนธ์มากกว่าวัสดุสารสนเทศประเภทอื่นๆ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของซูบระแมนยัน (Subrahmanyam 1983) พบว่า นักศึกษาที่กำลังทำวิทยานิพนธ์ใช้วิทยานิพนธ์ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความนิยมที่จะศึกษาค้นคว้าจากสารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์มากกว่าสารสนเทศประเภทอื่น ๆ เนื่องจากเกิดความเคยชิน สะดวก อ่านเข้าใจง่าย

สำหรับประเด็นการใช้สารสนเทศเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหากเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักศึกษาใช้สื่อสิ่งพิมพ์สูงกว่าการใช้สารสนเทศประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับการศึกษาของ พิษขุดา ศรีอนันต์ (2541) พบว่า นักศึกษาระดับ

บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครใช้สื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้เนื่องจากสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่นักศึกษาสามารถหยิบจับได้ตลอดเวลา เกิดความคุ้นเคย และผู้ใช้ยังมีความมั่นใจกับความคงอยู่ของสื่อสิ่งพิมพ์ แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้มีการพัฒนาจากสิ่งพิมพ์เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากการศึกษาของเนสเซอร์ (Nasser 2004) ได้ศึกษาความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จากแหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ในซาดูดิอาระเบีย พบว่า นักศึกษามากกว่าครึ่งมีความต้องการใช้สารสนเทศจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นหากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ มีการพัฒนาระบบการจัดเก็บ การค้นหาสารสนเทศ เป็นไปอย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์ในลักษณะออนไลน์ ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับคือ การใช้สารสนเทศเพื่อการทำวิทยานิพนธ์จะมีสารสนเทศในปริมาณพอเพียง สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างคุ้มค่า

3. ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

3.1.1 **ด้านการใช้แหล่งสารสนเทศ** จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักศึกษามีการใช้แหล่งสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตเพื่อการทำวิทยานิพนธ์อยู่ในระดับมาก จึงควรมีการเพิ่มแหล่งสารสนเทศทางด้านสังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ทั้งที่เป็นสารสนเทศภายในประเทศ และต่างประเทศให้มากขึ้น อีกทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศให้แก่นักศึกษาได้ทราบอย่างทั่วถึง เพื่อที่นักศึกษาจะได้ทำการศึกษาค้นคว้าได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

3.1.2 **ด้านของการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ** จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักศึกษาใช้เครื่องมือช่วยค้นอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และทำวิทยานิพนธ์ในภาพรวมในระดับปานกลาง หากพิจารณารายชื่อ พบว่า ใช้โปรแกรมค้นหา (search engine) เช่น Google Yahoo อยู่ในระดับมาก เพื่อใช้ในการจัดทำเอกสารรายงาน การเตรียมการสอบประจำรายวิชา

การทำโครงการศึกษาวิจัย และการทำวิทยานิพนธ์ จึงควรมีการปรับปรุง และพัฒนาเครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศของห้องสมุดต่าง ๆ ให้ทันสมัย สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว เช่นเดียวกับเครื่องมือช่วยค้นประเภทโปรแกรมค้นหา

3.1.3 ด้านการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักศึกษามีการใช้สารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ในระดับมาก ได้แก่ การใช้สารสนเทศในการทำวิทยานิพนธ์ ส่วนการใช้สารสนเทศเพื่อการทำรายงาน เพื่อการเตรียมการสอบประจำรายวิชา และการทำโครงการศึกษาวิจัย อยู่ในระดับปานกลาง จึงควรที่จะจัดหาสารสนเทศทางด้าน สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ เพิ่มจำนวนมากขึ้น และดำเนินการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้นักศึกษาทราบโดยทั่วกัน เพื่อความสะดวก และใช้สารสนเทศได้หลากหลายยิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า วัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศทั้ง 4 ข้อ ได้แก่ การทำรายงาน การสอบประจำรายวิชา การทำโครงการวิจัย และการทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษา มีความแตกต่างกันในการใช้แหล่งสารสนเทศ การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศประเภทต่าง ๆ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการใช้สารสนเทศในเชิงลึก ของแต่ละวัตถุประสงค์ตามกิจกรรมการศึกษาของนักศึกษา แต่ละระดับชั้นการศึกษา เช่น ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการใช้สารสนเทศ และสามารถตอบสนองได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้อย่างแท้จริง

3.2.2 ข้อจำกัดด้านกลุ่มประชากร พบว่า การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดทางด้านกลุ่มประชากรที่ใช้เป็นตัวแทนนักศึกษาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพียงมหาวิทยาลัยแห่งเดียว และมีกลุ่มตัวอย่างจำกัด ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติที่มีความเหมาะสม และไม่มีเงื่อนไขมากนัก ดังนั้น จึงเลือกใช้สถิตินอนพาราเมตริก เพื่อเปรียบเทียบทดสอบสมมติฐาน ซึ่งมีข้อดีในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องข้อตกลงเบื้องต้นและมีประสิทธิภาพในการวัดสูง จึงขอเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการใช้สารสนเทศกับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอ หลายสถาบันและสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้จริง

3.2.3 ควรมีการศึกษาการใช้สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ค้นคว้า ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยแยกตามวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศในประเด็นการใช้ แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต การใช้เครื่องมือช่วยค้นสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้ สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้สะท้อนการใช้สารสนเทศที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมทุก วัตถุประสงค์

3.2.4 เนื่องการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้สารสนเทศทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมีนักศึกษาจำนวนน้อยเมื่อเทียบสัดส่วนกับนักศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาถึงการใช้สารสนเทศแต่ละกิจกรรมการศึกษาของนักศึกษาทางด้าน วิทยาศาสตร์ ว่ามีการใช้สารสนเทศแต่ละกิจกรรมในช่วงที่ศึกษานั้นเป็นอย่างไรและมีการเข้าถึง สารสนเทศอย่างไร